مسئوولیت متن و شکل بدوش نویسندهٔ مضمون میباشد، عقیدهٔ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد.

محمد معصوم هوتک
۲۰۱۹/۰۷/۱۴

د کندهار سفر

څلورمه برخه

جَذَبه مي د دلـــــبر ځکوي و ځان ته
ګنه هومري طاقت نه لرم په زور ځم

شمس الدين کاکړ

د اپرېل پر پنځلسمه (دوشنبه) د بهير ځوانان کور ته راغلل او تر ډېره ور سره ناست وم. د شپې په شاهي سالون کي يوه واده ته ولاړم. واده ته تر تګ دمخه کاکا اسدالله خان دوه خطي کتابونه د کتلو له پاره راوړل چي يو ئې مخزن الاسلام وو او بل ګنج العاشقين. د وروستي کتاب ناظم ګل محمد و ميا داد زوی دئ . ځان ئې کاکړ او د کندهار اوسېدونکی بللی دئ.

د فرهنګ زبان و ادبيات پښتو په لومړي ټوک ــ ۴۱۳ مخ کي يو ګل محمد کاکړ معرفي سوی دئ چي غالباً به همدا کس وي. هورې ئې کښلي دي :" در حدود ۱۲۰۰ هـ ق در نواحی قندهار سکونت ميکرد. در فقه، اخلاق و تصوف صاحب مطالعه بود. کتابی بنام شمس العابدين منظوم داشت. غزليات متفرق خطی وی نيز ديده شده است. در غزل از رحمان بابا پيروی نموده "...

د اپرېل پر شپاړسمه (سه شنبه)مي خوريي حاجي مسعود ګلالي د خپل پلار مرحوم حاجي عبدالمتين له کتابو څخه د حاجي اکولالا د پاکنويسو اشعارو کتابچه او د حاجي عبدالباقي هوتک (خوږه وينا) راته راوړه. دا مجموعي پنځه ديرش کاله پخوا زما په واک کي وې او د ۱۳۶۴ش کال په زېري جريده ۲ ــ ۳ ګڼو کي مقالي پر خپرې کړي وې. وروسته چي زه له وطنه راووتلم،په کور کي راڅخه پاته سوې چي له نېکه مرغه حاجي عبدالمتين مرحوم پخپل کتابتون کي ساتلي وې. دا دواړي مجموعي مي کاناډا ته راسره راوړي دي او که د پاک خدای رضا وه، د ټايپ او ترتيبولو کار ته به ئي اوږه ورکړم.

د اپرېل پر اووه لسمه (چارشنبه) مي د صحاف صاحب له خطي کلکسيون څخه دوې خطي نسخي د کتلو له پاره کورته راوړې. يوه د څلوريځو يوه مجموعه وه چي شاعر ئي راته معلوم نه سو او دا بله ئي د عبدالصمد بن عبدالغفار پښتو منظوم کتاب وو. عبدالصمد ځان د نسب له مخي انصاري بولي. د زېږېدلو ځای ئې کابل بللی دئ او اصلي پلرنی ټاټوبی ئي " ګيرو" را ښوولی دئ. ګيرو د غزني اړونده سيمه ده چي په اوسنيو تشکيلاتو کي دغزني ولايت يوه اولسوالي ده.

په دغه منظوم پښتو کتاب کي ئي د سلوک آداب او وظايف په شعر بيان کړي دي او هر بحث ئي د الفبي په يوه رديف کي ځای کړی دئ. رديفونه ئي پوره او تر (ياء) پوري رسېدلي دي.

کتاب پر ژړ انګرېزي کاغذ ليکل سوی دئ. ټول مخونه ئي يواويا (۷۱) دي. رکابونه ئي منظم دي خو بل چا پر مخونو باندي عدد هم کښلي دئ. د هر نظم مقطع ئي په سره رنګ ده. د پای اختتاميه عبارت ئي داسي دئ:
"الحمد لله والمنة که به اتمام رسيد اين چند اشعار پشتو برای نفع عوام الناس که مشتملست بر دو نوع يکی آنکه در بيان صلوة و ديگر آنکه در بيان شرک. و هذه الاشعار ما قال بفمهِ و رقم بقلمهِ فقير حقير پُر تقصير الرّاجی الی

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکي په ځير و لولئ

غفران الاحد عبدالصمد بن عبدالغفار الانصارى نسباً والكابلى مولداً والگیروی وطناً رضی الله عنهما و ادخلهما الجنان بروح والرّیحان آمین ثم آمین ثم آمین "

په دغه ورځ ماځیګر احمد صمیم صاحب، ورور ئې حاجي ظاهر جان، انجنیر عبدالباقي بینا، حاجي احمد ولي، جانان مؤمن او څو نور کسان کورته راغلل. د ماښام تر لمانځه پوري راسره ناست ول. لمونځ ئې زما په استوګنځي کي په جماعت راکړ او نور ئې رخصت واخیست.

د اپرېل پر اتلسمه (پنجشنبه) د ښار د ځینو برخو دوکانونه تړلي ول. دولتي مقاماتو د سولي د ملاتړ له پاره مظاهره ترتیب کړې وه. د ورځي په کور کي وم. د روزګان والي حاجي اسدالله کندهار ته زما د راتګ له اسیته د ښه راغلاست له پاره تیلفون راوکړ. ډېر صمیمیت ئې وښوو.

په همدې ورځ ماپښین پر درو بجو د کندهار د اطلاعاتو او کلتور ریاست په ودانۍ کي د حاجي حیات الله رفیقي د ستاینغونډي تابیا نیول سوې وه. دې غونډې ته ئې زه هم بللی وم. زه پر ټاکلي وخت او ساعت د ریاست ودانۍ ته د خپل خوریي په ملتیا ورسېدم. د ریاست د ودانۍ دروازه تړلي وه. پیره دار ئې له غونډې څخه ناخبري وښودله. زما د اصرار له امله ئې ولاړ او د مسئولو کسانو څخه ئې پوښتنه وکړه. بیرته چي راغی، راته وېویل چي تاسي ډېر وختي راغلي یاست. غونډه ناوخته پیل کېږي. زه بیرته کور ته نسوای ستنېدلای، نو مي هیله ځني وکړه چي ددنه د ریاست په چمن کي د انتظار له پاره د ناستي اجازه راکړي. کور ئې ودان، موافقه ئې وکړه او مونږ د ودانۍ په غولي کي غونډي ته منتظر کښېنستلو. په دې وخت یو و نیم ځوانان هم لکه د ماتي سپاره راورسېدل. زمونږ مجلس تود سو او نور مو د انتظار شیبې په باندار تیري کړې. یو ګړی وروسته د غونډې مسئولین هم را ورسېدل. د انتظار له بابته ئې بخښنه وغوښتله او د مظاهري له اسیته حیات الله رفیقي او الحاج فضل محمد پنهان او نور شناخته خپل هم راغلل او زمونږ باندار ښه ګرم سو. زمونږ د مجلس په منځ کي ږغ وسو چي غونډه پیل کېږي او ټول ئې سالون ته وبللو. د غونډې انتظام او د ویناوالو لیکني راته په زړه پوري وې. هر یوه د خپلي اړوندي موضوع په باب خواري کښلي وه او د استاد حیات الله رفیقي د فرهنګي کارو او ښوونیز روزنیز فعالیت ئې ډېر مثبت ارزیابي کړ. د غونډې په پای کي ما ته هم د خبرو موقع راکول سوه. ما غونډه بریالی وګڼله او د استاد رفیقي پر کار او زیار مي کما حقه د ستاینې خبري وکړې.

د وینا والو په مقالو کي د ګران ذهین لیکني زما پاملرنه ځان ته واړوله. ذهین ځوان لیکوال دئ او د څېړني استعداد هم لري. ماته ئې د مولانا ابوالوفا صاحب پر دلیل القرآن باندي خپل ترسره سوی کار را ښکاره کړ. څو چاپه ئې برابر کړي ول او غوښتل یې چي له ټولو څخه یو سم او کره متن برابر او چاپ کاندي. ما د متن پر برابرولو خپل نظر ورته بیان کړ.

د شپې مي په کور کي د صحاف صاحب د خطي کلکسیون یوه نسخه سرسري وکتله او دغه لاندي یادابښتونه مي ځني واخیستل:

دا خطي کتاب چي د پښتو څلوریځو یوه ضخیمه مجموعه ده، هم زما تر چټک نظر تېره سوه. دا مجموعه (تحفة الطالبین) نومېږي. د کتاب د سر برخه کندو ده او د سریزي درې مخه چي د شاعر له خوا لیکل سوي دي، پاته دي. په دې دریو مخو کي ئې د کتاب د لیکلو په اړه یو لړ مطالب کښلي دي او وایي:
... "او دا کتابِ رباعیات مسمی دئ په تحفة الطالبین ولي په معنی کښي تحفه دئ د طالب علمانو ..4. چي دغه اسم له مسمی سره موافقت کوي. طالب علمان دي په مجلس خپل قبول کۀ اګر چه لیاقت نه لري ولي چي طالب علمان دېر اکابِر خلق دي "...

شروع ئې:

بسم الله الخ

حمد ثنا د خدای رحمن کرم
چي موصوف ئې په ایمان کرم
د ایمان خلعت جوړ راکړ و ماته
څکه ئې په هر ساعت ښیوه د ځان کرم

*****

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنیزی بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیرلو مخکي په ځیر و لولئ

ثـنـا ستا به کـــــــــړم خالقه
په لـــــحمي ژبه ناطـــــــقه
چي ثـنـا د خدای ته نه کړې
نور بـه څـه کړې اې فاسقه!

موجود پای ئي داسي دئ:

د عدو مغزی پـرې مات کۀ
چـــي دشــــمن ئي الله يـاد کۀ
د دشـــــــــمن وېره به وشي
دا خپل عـــــمر به برباد کۀ

د کتاب ټول موجود فصلونه دروځلوېښت دي. دروديرشم فصل په صحافت کي له خپله ځايه ايسته سوی او په پای کي ورلوېدلی دئ.

د هر فصل مطالب ئي په رباعياتو کي ځای کړي دي. فصلونه ئي د حق تعالی د حمد و ثنا، د حضرت محمد (ص) ،د څلورو يارانو، د هغوی د خلافت د مودې، د جنتو د دوزخو، د ځينو دعاوو او اورادو ، .... په باب دي.

د فصلو عنوانونه په سره رنگ دي او ځای ځای ئي رنگ پيکه سوی دئ. خط ئي د لوستلو وړ نستعليق دئ. له اعرابه هم کار اخلي. (گ) د (ک) په شکل او (ځ) د (ز) په شکل کاري. د (کښي) پر ځای (کښ) او د (چي) پر ځای (چه) ليکي.
پنځه دېرشم فصل ئي " رباعيات په بيان د شکست نفس او مذمت د نفس او د هجران له لاسه او د عشق د اشتياق د محبت پري دپاسه" سرليک لري. په دې فصل کي ځيني سوزناکي څلوريځي سته.

کتاب ناقص الآخر دئ. ناظم، کاتب او د ليکلو کال ئي ټول نامعلوم دي.

نور بيا

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولئ